

Goriško.

Deželno učiteljsko društvo v Gorici je odposlalo deželnemu zboru to-le peticijo:

Visoki deželni zbor!

»Kogar sovražijo bogovi, ga naredi učiteljem,« se glasi stari, dandanes bolj nego kdaj resnični pregovor. To sovražstvo bogov posebno kruto občuti učiteljstvo naše dežele, in le moralni moči učiteljstva in pa poznavanju važnosti ter imenitnosti vzvišenega poklica je pripisovati, da je ohranilo doslej svojo mirnost in hladnokrvnost.

Vodo v morje bi nosili, če bi hoteli ponavljati tožbe o žalostnem položaju, v katerem životari stan, ki širi med narodom luč omike in prosvete; pesek v Saharo, ako bi na to opozarjali vis. deželni zbor. Izboljšanje tega položaja, ki ga učiteljstvo povsem opravičeno pričakuje, zahtevajo tudi ljudske koristi. Zakaj vsako zavlačevanje glede rešitve šolskega vprašanja prinaša škodo ne le učiteljstvu, marveč vsemu prebivalstvu.

Zaradi naraščajočega pomanjkanja učiteljskega osebja, ki beži v bližnje dežele, občuti ljudski pouk že sedaj škodo, a če bodo sedanje razmere trajale še nadalje, spoznati mora vsakdo, da je neizogibno občutno nazadovanje v splošni izobrazbi vsega prebivalstva.

V Trstu, kjer vedo prav ceniti pomen šole in učiteljstva so izboljšali ravnokar prav znatno gmotni položaj istega. Dne 13. febr. 1904. je potrdila vis. vlada tozadevni sklep mestne delegacije. Trst je spoznal današnje življenske razmere, priznal veliko resnico, da je treba povzdigniti šolstvo, ako hoče stati na višini zahtev novih časov ter ustvariti temelj od morečih vsakdanjih skrbi neodvisnemu učiteljstvu, ki se bo zavedalo svoje važnosti v človeški družbi ter darovalo vse svoje sile edino le ljudski izobrazbi na oltar. Zato so znižali službeno dobo na 35 let, priznali vštavnost stanarin v pokojnino in določili letno plačo mestnemu učitelju na 2600 K. Obenem so pravično določili odškodnino onim učiteljicam, ki se poročijo. — Komaj stopijo v veljavo nove določbe, pojde v pokoj mnogo učiteljstva na Tržaškem, ker mu poteče 35-letna službena doba. Na ta izpraznjena mesta bodo šli učitelji iz vseh krajev, kjer bivajo Italijani, a v okolici dobi mesto tudi mnogo slovenskih učiteljev. Pomisliti treba dalje, da se bo Trst vedno bolj razvijal, da bo treba vedno več šol in da pojde učiteljstvo v Trst po večini le iz naše dežele, ker so oni v Istri skoraj enako plačani kakor v Trstu in se je tudi tirolskemu učiteljstvu položaj znatno izboljšal.

Podpisano predsedništvo se obrača ponovno do zastopnikov obeh narodnosti v deželi z iskreno prošnjo, da se naj ugodni opravičenim željam in zahtevam učiteljstva in trdno pričakuje, da visoki deželni zbor s soglasnim sklepom pri-skoči učiteljstvu na pomoč in s tem slovesno prizna velevažnost, korist ter potrebo ljudske šole.

Predsedništvo dežel. učit. društva.

V Gorici, dne 10. marca 1904.

Predsednik: Tajnik:
A. Jacobi, m. p. Ant. Kutin, m. p.

Vestnik.

Rezervni zaklad. Amalija Tribnik, učiteljica v Žrečah, nabrala pri zborovanju »Konjiškega učitelj. društva« 8 K; Amalija Pivk, učiteljica v Rajhenburgu za »Breško-sevniško učiteljsko društvo« 14 K; Tomo Petrovec, nadučitelj v Polhovem gradcu, za januar, februar, marec à 1 K 3 K; Janko Baraga, nadučitelj v Koroški Beli, nabral pri durak-igrji 270 K. Živeli nabiralke in darovalci!

Učiteljske vesti. Učitelj v Naklem Ivan Kiferle je imenovan za nadučitelja v Preski. Nadučitelj v St. Vidu pri Vipavi, Mihael Bregant je premeščen v Sostro. Začasni učitelj v Grahovem, Ludovik Dermelj, je imenovan za stalnega učitelja ravnotam. Provizorni učitelj na Homcu je postal dosedanji suplent v Gor. Pirničah, Friderik Praprotnik.

Nadučitelj na deški ljudski šoli v Kamniku je dobil daljši dopust ter se je izročilo začasno vodstvo ondotnemu učitelju Ig. Tramtetu. Za suplentinjo na tej šoli je imenovana Marija Novak. Oton Grebenc, učitelj na obrtni šoli v Ljubljani, je postal pravi učitelj X. čin. razreda na tem zavodu. — Enorazrednica se ustanovi v Ložeh, razširijo pa se šole v Komendi, St. Petru in Dvorskem. Razširjenje deklisških šol v Kranju in Kamniku se ni dovolilo.

Skrb za srednješolsko mladino. Naučni minister je zopet izdal ukaz, da morajo s posebno pozornostjo paziti na pospeševanje zdravja srednješolske mladine. Zlasti priporoča intenzivno gojitev mladinskih iger pod milim nebom. — Uvedba odmorov med posameznimi učnimi urami, podaljšanje božičnih počitnic in najnovejša odredba naučnega ministrstva so v diametralnem nasprotju z odredbami nekaterih dež. šolskih oblastev glede ljudskega šolstva, da se človeku čimbolj zbuja prepričanje, da je ljudska šola pastorka avstrijske učne uprave, na milost in nemilost izročena volji posameznikov. Naše mnenje je, da je treba pri ljudskošolski mladini bolj nego pri srednješolski paziti na pospeševanja zdravja. Morda dospe doba, ko pridejo tudi odločilni faktorji do tega mnenja. Čas bi že bil!

Šolstvo na Koroškem. Prestavljen je učitelj Fr. Rabl iz Škocijana k Fari ob Previljah. Za podučitelja v Vrbi je imenovan učiteljski Fr. Kreiner. Na šoli v Apačah poučuje tamošnji provizor J. Dragasnik. Nadučitelj H. Richter v Pontablju je šel v stalni pokoj. Podučitelj Fr. Hillbrand v Vrbi je zapustil šolsko službo. — Šola v Kaplji ob Dravi je razširjena v trirazrednico. Na šoli na Jezerskem se pričene šolsko leto o Veliki noči. Meščansko šolo snujejo v Trgu. — Zopet so zapustile tri učne moči deželo ter se podale na Štajersko. Med njimi je šolski vodja Jurij Lulek na Suhi.

Učiteljski štrajk. Učitelji v Kormonu so sklenili, da začno štrajkati, ako ne izpolnijo njih skromnih zahtev.

Neki šolski vodja prosi, naj bi se blagovolila objaviti tista razsodba, zaradi katere se župniki ne smejo po kaplanih v krajnih šolskih svetih nameščati. Šolski vodja, ki je to doživel, naj datum in število odloka priobči v »Uč. Tov.«

I. izkaz prostovoljnih doneskov za nagrobni spomenik učitelju v Radečah, † Leopoldu Potrebinu. Gospa Josipina Hotschevar, veleposestnica i. t. d. v Krškem, 30 K. Gospice učiteljice: Josipina Schott v Litiji 10 K, Kristina Demšar v Šmartnem, Fr. Jankovič, R. Junis in O. Jenko v Toplicah, M. Ažman v Smarjeti po 2 K in M. Garbejs v Tržišču, M. Žgur v Telčah, M. Globočnik, E. Tavčar in E. Tirlik v Št. Jerneju po 1 K. Nadzornik Lj. Stiasny v Krškem in Teod. Čampa, c. kr. učitelj v Pulju po 5 K. Gg. učitelji: K. Trost v Št. Jerneju 4 K, K. Mally v Toplicah 3 K, B. Andoljšek v Litiji, Fr. Kozjak, J. Levstik v Toplicah, I. Gantar v Št. Jerneju, J. Leban na Trebelnem, I. Demšar v Smarjeti, Fr. Skulj v Tržišču po 2 K. Razen tega so darovali še sledeči gg.: J. Saje, umirovljeni nadučitelj v Št. Jerneju, 4 K, J. Sever, trg. popotnik, 1 K, J. Nagu, c. kr. poštar, 50 h, J. Tavčar, posestnik, 2 K, Fr. Juvan, kaplan, 4 K in L. Zupin, orglavec v Št. Jerneju, 1 K; Neimenovan 10 K, Neimenovan 4 K, Neimenovan 2 K, A. Guzelj, c. kr. davčni nadzornik, 2 K, I. Ditrich, c. kr. oficial, 2 K, I. Klinc, c. kr. kontrolor, 2 K, Fr. Slanc, veleposestnik, 5 K, J. Trškan, gostilničar, 2 K, I. Demšar, c. kr. davčni adjunkt, 2 K, J. Hans, nadzornik iz Litije, 2 K. (Dalje.)

Učiteljsko društvo za grad Sarajevo i kotor. Dne 7. februarja je ustanovilo bratsko učiteljstvo bosansko lastno »Učiteljsko društvo za grad Sarajevo i kotar«. — V upravni odbor so izvoljeni: predsednik Salih eff. Aličehić; podpredsednika g. Stanislav Modec in gdč. Valerija Mayerhoffer; tajnik Fr. Radošević; blagajničarica gdč. Marija Knežević; knjižničar g. Nikola Vidaković; odborniki gg. David Višnjic, Josip Curić in Hajdar Fazlagić. — Veselimo se od srca, da se je začelo tudi med bratskim učiteljstvom v Bosni živahno gibanje. Z odkritosrčnim veseljem bomo spremljali njega delovanje in se radovali sadov, ki mu ga prinese vztrajnost in stanovska zavest! Želimo od srca, da bi se izteklo vse z bogatimi uspehi, kar započne idealno stremljenje bosanskega učiteljstva!

Čudni glasovi nam dohajajo o neki razsodbi nekega c. kr. deželnega šolskega sveta. Glasom te razsodbe je pognjenih učitelju-očetu, ki ima desetero glav družine, izpred ust okroglih 1000 K. In zakaj? Kje je utemeljena ta naravnost kruta neusmiljenost? Dotični učitelj je neustrašeno razkrinkal nekoga, ki se ga gotovi faktorji oklepajo z vsemi rokami. — Kakor hitro dobimo natančne informacije, bomo govorili odkrito in brezobzirno ter pojasnili v pravi luči vso zadevo.

Listnica uredništva. Zaradi obilice gradiva smo morali več stvari, zlasti rubriko »Književnost in umetnost«, odložiti do prihodnje številke. Brez zamere!

Vabilo slovenskemu učiteljstvu.

Dne 26. t. m. se vrši v ljubljanskem »Narodnem domu« od 10. ure dopoldne naprej ustanovni shod ferijalnega akademiskega društva »Prosvete«, ki ji je glavni namen, da širi med Slovence ljudsko izobrazbo.

Dnevni red:

Dopoldne:

1. Pomen ljudske izobrazbe. (Poroča g. Žerjav.)
2. Ljudske javne knjižnice. (Poroča g. Ribnikar.)

Popoldne:

1. Dijaško delo za ljudsko prosveto v drugih narodih. (Poroča g. Lah.)
2. Naloga »Prosvete«. (Poroča g. Kuhelj.)

Zvečer:

Prijateljski sestanek v »Narodnem domu«.

Z ozirom na to, da si želi napredno dijaštvo najtesnejše zveze z učiteljstvom in z ozirom na ljudsko izobrazbo samo, vabi podpisani odsek slovensko učiteljstvo najiskreneje na ta sestanek.

Za pripravljalni odsek ferijalnega akademiskega društva »Prosveta«:

Adolf Ribnikar, za t. č. tajnika. *Pavel Grošelj*, t. č. načelnik.

Udeležencem mednarodnega higijeničnega kongresa v Norimberku.

Ker se bo 1. mednarodnega kongresa za šol. higijeno v Norimberku, ki se vrši od 4. do 9. aprila t. l., udeležilo gotovo tudi večje število slovenskega učiteljstva, zato bi bilo kaj umestno, da bi se tovariši iz slovenskih pokrajin še pred potovanjem v Norimberk združili ter potem potovali skupno. Podpisane prosim torej tem potom vse one stanovske tovariše, ki se nameravajo udeležiti zgoraj navedenega kongresa, naj mu blage volje sporočijo svoje mnenje glede najprimernejše smeri potovanja ter glede časa in kraja sestanka pred odhodom.

V Središču, dne 14. sušca 1904.

Anton Kosi.

Poziv

za sklad, da se iz njega postavi Juriju Vegi spomenik v deželnem stolnem mestu Ljubljani.

Podpisani odbor se usojja obračati s tem pozivom na vse poznavatelje in prijatelje znanosti, pa tudi na vse cenitelje in častitelje junaških činov s prijazno prošnjo, da bi mu dejansko pomagali zbirati doneske in tako izvršiti patriotično podjetje, čigar pomen ne sega samo čez meje naše ožje domovine, ampak tudi čez meje avstrijske države.

Namen je podpisane odboru, poskrbeti za to, da po vsem svetu znani in slavni matematik

baron Juri Vega, vitez Marije Terezije reda,

prejme v deželnem stolnem mestu svoje ožje kranjske domovine, v Ljubljani, dostojen spomenik in da tako domovina častno povrne, kar je že dolgo dolžna odličnemu učenjaku, vrlemu branitelju in pospeševalcu civilizacije.

Baron Juri Vega, rojen leta 1754 v Zagorici v Moravski fari na Gorenjskem, sin nepremožnih kmečkih roditeljev, ki je pri topništvu, kamor je prostovoljno vstopil kot »prostak-kanonir«, dosegel častno stopinjo podpolkovnika, je bil zaradi svojega izvrstnega znanstvenega delovanja in zaradi svojih odličnih uspehov na bojnem polju v turških in francoskih vojnah že za svojega življenja deležen obilnih in posebnih časti in odlikovanj.

Za njegova doslej ne še prekošana logaritmično-trigonometrična dela, ki so bila tudi na angleški, francoski, nizozemski in ruski jezik prevedena in izmed katerih je njegova logaritmično-trigonometrična priročna knjiga prišla že v 80. tisku na svetlo in se še vedno uporablja na srednjih in višjih učiliščih vseh kulturnih narodov, so ga učene akademije in učene družbe v Londonu, Berlinu, Gotingi, Pragi, Erfurtu, Mogunciji izvolile za svojega souda.

V svojem svojstvu kot vojak, kot pripadnik staroslavnega bombardirskega kora se je izkazal zlasti v Lavdonovi vojski pred Belim gradom kot praktičnega artilerista in je odločil, da se je dne 8. oktobra 1789. vdala trdnjava Beli grad, dne 14. novembra 1793. pa je s svojim odločnim postopanjem provzročil, da si je naša vojska osvojila Fort Louis, ter je tako izvršil svoje najslajnejše junaško dejanje, ki je bil zanj tudi odlikovan z viteškim križem Marije Terezije reda.

L. 1800. povišan v (avstrijski) baronski stan, je bil Vega l. 1801. kot soud sprejet med deželne stanovce vojvodine Kranjske.

Da se temu že v življenju toliko odlikovanemu vojaku zdaj, ko je preteklo ravno celo stoletje, odkar je padel pod zločinsko roko zavrtnega morivca, zagotovi hvalečen spomin na njegova velika znanstvena dela in na njegove sijajne vojaške čine in se mu tako postavi dostojen spomenik v deželnem stolnem mestu Ljubljani, se je tukaj ustanovil osrednji odbor, ki se obrača do najširših krogov z vjudno prošnjo, da bi blagovolili materijelno pospeševati to podjetje.

Doneski naj se blagovoljno pošiljajo na adresu: Blagajnik osrednjega odbora: Gospod Ivan Kramaršič, c. kr. stotnik domobranskega polka št. 27 v Ljubljani.

Osrednji odbor za Vegov spomenik v Ljubljani:

Predsednik:

Mihael Lukanc pl. Savenburg,
c. in kr. polkovnik v p.

I. podpredsednik:

Oton pl. Detela,

II. podpredsednik:

Ivan Hribar,

dež. glavar vojvodine Kranjske. župan dež. stol. mesta Ljubljane.

Ravnokar je izšla v tretjem tisku knjiga

Die Schulrevisionen

Handreichung für Schulaufsichtsbeamte

und

methodische Winke für Lehrer

von Teodor Hauffe.

Cena: 3 K, s poštnino 3 K 20 h.

Prodaja knjigotržnica

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg

Izvrsten okus dobi kava, ako ji primešate

Vydrove žitne kave.

Poskusite! Poštna pošiljka s 5 kg 4 K 50 h franko.

Vydrova tovarna žitne kave Praga VIII.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četr let 2 K. Spisi naj se blagovoljno pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljke naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/2 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.